

РОЗВИТОК КОМІНТЕРНУ.

(З доповіді Г. Зінова в Москві 26. березня 1926 р.)

II.

В цьому короткому розділові, який був вступом до доповіді Г. Зінова, дається короткий переклад доповіді Комінтерну, на якій визначувалися його основні лінії діяльності.

Сема річниця Комінтерну.

На дніх скінчилися сім днів від дня заснування Комінтерну. Перший установчий конгрес Комінтерну в 1919 році припав на час найжорстокіших битв на фронті громадянської війни в нашій країні. Цей перший конгрес миг лише декларувати основні принципи Комуністичного Інтернаціоналу, започаткувати лише організацію Комінтерну.

Другий конгрес припадає на 1920 рік — кульмінаційний пункт натиску наших червоних армій на Варшаву. Це була хвиля, коли здавалося, що наша революція хутко вирветься з кордонів одної країни і через Польщу прокладде побідний шлях на захід.

Третій конгрес 1921 року, мей здається, й зараз затримає своє особливе важке значіння. Він відбувся в літі 1921 року, після повстання в Кронштаді, після встановлення миру. Ось чому III. конгрес Комінтерну має, в кожному разі, не менше, а може й більше значіння для міжнародного пролетаріату, чим Х. з'їзд нашої партії, на якому опріділялись основні нелу для Всесоюзної Комуністичної Партії.

Основні резолюції III. конгресу, промови Леніна на немю мають велике програмове значіння для цього Комінтерну й тепер.

Третій конгрес — один з найважливіших в другу подвійну існування Комінтерну, в крайньому разі на той період, який припадає на час затримки міжнародної пролетарської революції і перехід до нелу в на-

шій власній країні.

На III. конгресі Володимир Ленін яснше чим інші бачив неминучість затримки світової революції, бачив, що Комінтерн мусить мінати свою тактику, бо стоїмо перед цілим періодом більш поступеного й повільного завоювання мас. В ряді резолюцій III. конгресу вложена ленінська тактика на цей період — тактика, що взначає працю Комінтерну ще на ряд літ, аж до того менту, коли події забудуть і підуть далеко хутчим темпом.

Нарешті четвертий і пятий конгреси дали розробили основні III. конгресу. Вони ставили перед собою завдання, відбити натиск проти ленінської лінії Комінтерну, побороти ухили як прави, так і ультра-ліви, які завжди були подібні один на другого, як близькоки, які перешкадали здійсненню основної лінії, що її намитив III. конгрес і які (ухили) збільшилися, коли опріділявся підупад революційної хвилі після 1921 року.

Винищому пленумові Виконкому Комінтерну, який, як я сказав, має значіння конгресу, прийшлося будувати свою працю на тій самій базі. Видним пунктом дії него були резолюції — постанови III. конгресу. Розуміється, з того часу багато води утікло, багато дечого для нас стало ясним, в ряді країн ми стоїмо певнше, а все-ж основна постановка, основні принципи, визначені III. конгресом Комінтерну, коли виявились, що нам неминуче треба перейти на рейки нелу, що міжнародна революція підє повільніше, ніж ми сподівались — ці постановки ділком правдиві й визначають лінію Комінтерну й тепер.

Слідуючий — довгий розділ буде присвячений ролі Америки і її трейд-юній в міжнародному робітничому русі.

ДОЛЯ ЧОРНОГОРСЬКОГО БОРЦЯ.

По відомостям югославської (сербської) преси, у Відні (Австрії) арештований дуже популярний комуністичний борець Чорногори Т. Вукашин Маркович. Югославський уряд домагається від австрійського владці Т. Марковича югославської владі. Якщо Австрія видала-б Т. Марковича Югославії, то там чекає на него без сумніву кара смерті за участь в повстанні.

Історія Т. Марковича така: Вукашин Маркович по національності Чорногорець, а по професії лікар, в 1921 році повернувся в Югославію (Сербію) з Росії, де брав активну участь в революції. Зараз-же

королівсько-дідичівська влада почала його переслідувати і він ще в 1921 році пішов в ліси. Таким способом Марковича зробили повстанцем-партизаном. На протязі кількох літ Маркович здобув собі величезні симпатії в чорногорських робітників і селян, які щоді час скривали його перед жандармами. Він-же, як лікар, лікував людей, як революціонер — вів пропаганду. Вси старання жандармів зловити Марковича були без успіху, не дивлячись на те, що влада назначила велику нагороду за голову Марковича. Серед чорногорських робітників і селян не найшлося людей, які за гроші зрадили-б

Марковича.

Через страшні утиски югославської владі, повстанчий рух в Чорногорі дійшов до широкіх розмірів і влада не могла знищити його, бо населення піддержувало повстанців. Вкінці влада запропонувала повернутися всім повстанцям до дому, а вона ніколи не буде переслідувати їх за попередню діяльність. Повстанці рішили повернутися з лісів особливо тому, що їх рідних, які залишились по селах, в найютішій спосіб переслідували. Дуже часто найбільших рідних повстанців арештували жандарми і багатьох убивали. І, щоби вкоротити ті муки, повстанці рішили вернутися з лісів.

Маркович теж повернувся. Але не дивлячись на обіцянку, королівська влада негайно арештувала його і почала підготувати великий процес проти него. Обвинувачувала владу Т. Марковича в повстанні і крім того старалася "доказати" йому декілька убивств жандармів, з якими (убійствами) Маркович нічого спільного не має.

Просидів він більше, як рік в тюрмі під слідством і вкінці вдалося Марковичу втікати.

В січні 1926 р. судили його в Сестринці і в Сестринці в Цетині за участь в повстанні і засудили кожного по 15 літ тяжкої тюрми (каторжі). Сестриниця Стоя, 18-літня дівчина, утікала з тюрми, але в кілька днів пізніше її зловили жандарми. Її сестра Зора, в якій переховувалася Стоя, почала стріляти в жандармів, але боючись затримати сестру, не поцілила. Після цього Зора теж довелось утікати в ліси.

Як доносить преса, недавно чорногорському комуністичному владцю перекрасти в Югославію до Відня, де його арештували. Королівський уряд Югославії представляє Т. Марковича перед австрійською владдою як кримінального злочинця і домагається видачі його. Чи сповниться це бажання Австрії, покищо невідомо.

Пролетаріят майже всіх країн, особливо Європи, заявив гримкий протест проти передачі Т. Марковича в руки югославських катів.

II. M.

ЛЕКЦІЯ ПРО КАНАДУ НА УКРАЇНІ.

Тої. Іван Качук, редактор щоденної газети "Зірка" і журналу "Зоря" в Дніпропетровську (Катеринославі) на Радянській Україні, вилосовив 10-го травня в будинку робітників о-світні лекції про життя Українців на американській землі. Більша половина лекції була посвячена українському робітничому рухові в Канаді і всім організаціям. Слухаючи інтелігенти були незвичайно зацікавлені. При кінці лектор роздав присутнім "Українські Радичі Вісті", що призбравались були в нього за довший час.

ВІСТІ КОМПАРТІЇ КАНАДИ.

Про Українську Секцію К.П.К.

Ще не всі українські члени Комуністичної Партії Канади привычалися до нової форми організації нашої партії. В багатьох письмах до Головного Українського Агітпроккому ще говориться про Українську Секцію К.П.К. як про таку складову частину партії, якою вона була перед реорганізацією партії, а деякі листи все ще адресовані до Бюра У.С. К.П.К.

Пора вже всім українським членам партії згадати, що такої Української Секції К.П.К. яка існувала до недавня, більше немає. Є лише однастайна Комуністична Партія Канади. Немає вже більше й Бюра Української Секції, ані ніякої іншої секції. Є лише Центральний Виконавчий Комітет К.П.К., який має свої головні агітаційно-пропагандові комітети для керівництва агітаційною і пропагандовою працею партії в філіанській, українській і європейській мовах. Вси місцеві українські агітпроккоми, а також партійні групи, що складаються виключно з українських товаришів і товаришок, в таких місцевостях. Де немає інших частин партії ані Центральних Миських Комітетів, повинні втримувати тісний звязок з Головним Українським Агітпроккомом, подаючи звіти з своєї діяльності на адресу його секретаря.

Про українські відділи К.П.К.

Тому, що реорганізація партії на фабричні і вуличні групи ще не скрізь закончена, в багатьох місцевостях залишилися на стару форму організації українські відділи. Але відділ партії, після реорганізації, має зовсім інше і щирше значіння. Як і територіальні відділи залягаються ще тільки, як переходові форми місцевих організацій.

Найкраще буде вже тепер залишити стару назву "Відділ", а важити назви група. Наприклад, український відділ в Летбриджі, або іншій місцевості, де немає ні англійської, ні філіанської, ні жадної іншої частини партії, повинен зватися просто Летбриджською (або після назви іншої місцевості) Групою К.П.К. Така група може приймати в свій склад робітників, що говорять англійською, філіанською чи іншою мовою. Вона, як одинока партійна група в даній місцевості, не є мовною групою. Такою вона вважається тільки тому, що до якої наразі належать члени, що говорять тільки одною мовою. В більших містах, де залишилися ще українські відділи через те, що осталося багато таких українських товаришів, яких не можна було ще розділити по фабричним і вуличним групам, найкраще називати ці відділи

українськими групами К.П.К. Це будуть мовні групи, що залишаються ще на деякий час, поки не переведеться цілковито реорганізація партії на місцях.

Реорганізація малих груп.

До Головного Українського Агітпроккому часто звертаються товариші з запитаннями, як їм перевести реорганізацію в таких місцевостях, де є лише невеличкі партійні гуртки, до яких належать лише українські товариші, а які зуть себе до-тепер українськими відділами К.П.К. Переводити реорганізацію в таких місцевостях було-б недоцільно і неможливо. Тим більше недоцільно, коли всі члени такого гуртка працюють, наприклад, в одній коопатні, або-ж в випадах, де члени працюють кожний в іншому місці.

Такі групи повинні старатися збільшити своє членство, набирати в свій склад підготованих робітників різних народностей, а коли зростає до тої міри, що порадно буде перевести реорганізацію, тоді створити групи після фабрик-чи коопатні, а то і вуличні, як що такі будуть потрібні, організувати Центральний Миський Комітет, агітпроккоми і поправити працю так, як в інших місцевостях. До чего повинна змагатися кожна мала партійна група.

В справі членських вкладок.

Ще раз пригадається всім членам партії, що членські вкладки платяться і стемлі о-тримуються через секретарів-скарбників партійних груп. Гроші і поштові перекази належить посылати на адресу секретаря-скарбника Ц.В.К. тов. Дж. МекДоналда.

Тривалістю випадки, що секретарю-скарбникові групи не вистарчає стемлів і він просидив отримані місячні вкладки своїм підписом на членських картках. Отримавши стемлі, деякі секретарі не наклеюють їх на членських картках за ті місяці, за які вони просидували отримані вкладки лише своїм підписом, але дають стемлі тільки за дальші місяці. Це неправильно і чего не можна робити. Якщо не вистарчило стемлів і треба було зібрати вкладки за таким підписом, то пізніше, по отриманні стемлів, треба їх наклеїти за всі минулі непосидівші стемльові місяці.

Партію треба змислювати весь час.

Всі групи повинні пам'ятати про свій обовязок безпременно змислювати партію. Це можна й треба робити в двох напрямках: виробляти своє членство на справжніх комуністів і приєднувати нових членів. Читання і розбирання партійної літератури є одним з найважливіших способів для поширення її

збільшення знання і свідомості партійних членів. В тому напрямі у нас помітно занедбані і його треба усунути?

Нових членів треба виробляти безперестанним підготовлюванням своїх знайомих товаришів робітників. Є багато відповідного матеріалу в наших братніх організаціях, який належить використати для рекрутування нових членів. На підготованих членів тих організа-

цій треба звернути особливу увагу і постаратися зробити їх членами партії. Кожний член партії повинен дбати про збільшення членства партії, бо це його обовязок. Змінюючи партію, ми сповняємо найкращу прислугу робітничому рухові і визвольній робітничій справі.

М. Попович,
Секретар Головного
Укр. Агітпроккому.
Торонто, 26. травня 1926.

СКІЛЬКИ Є ІНДІЯНІВ.

Вчені ніяк не можуть хоч приблизно встановити, скільки було Індіанців в Америці до приходу, або на початку приходу білих. Навіть тепер дефінітивно число Індіанців не встановлено.

Професор мексиканського університету в Монреалі, Стефен Ліко, каже, що про загальне число первісних Індіанців можна тільки догадуватися. Але є причини думати, що численність індіанського населення була далеко менша, ніж його подавали перші європейські письменники.

Коли перші дослідники стрічалися з значними групами Індіанців, то вони все думали, що це лише галузь великої нації. В наслідок цього Іспанці казали, що індіанське населення Перу числить 30,000. Іспанський історик Лас Касас казав, що Іспанія (нинішня Гаїті) має три мільйони населення. А двайцять літ пізніше встановлено, що населення цього острова має всего лише 14,000.

Так само абсурдом є-будуть мексиканський вождь Монтензу-

ма мав три мільйони воєнків. Перші єзуїтські місіонарі казали, що індіанське племя Іро-квейо числить около 100,000, а в дійсності за часів індіанських провідників Волфа і Монкел-ма воно чисило 12,000.

На початку 20. століття в Америці на північ від Мексика було приблизно 403,000 Індіанців, з них 108,000 в Канаді.

Деякі письменники кажуть, що число індіанського населення ніколи не було більше, як воно тепер. Однак, каже воно згаданій професор, коли ми й згодимося з загальною опінією, що індіанське населення зменшувється, то все-ж такі не-має доказів, які показували-б, що ця велика країна була густо заселена Індіанцями від моря до моря.

Муней визначив, що з приходом білого чоловіка на території Злучених Держав було 846,000 аборигенів, в Бритійській Америці 220,000, в Алясці 72,000 і в Гренландії 10,000. Загалом ж від ріки Місісіпі до Атлантики було 1,148,000 Індіанців.

ВІСТІ З ПІДКАРПАТСЬКОЇ УКРАЇНИ.

ГРОМАДСЬКІ РАДИ ЗА ВИЗНАННЯМ С.Р.С.Р.

У всіх громадських радах на Підкарпатській Україні комуністи ставлять внесення домаруючись від уряду визнання чеським урядом С.Р.С.Р. та перемінування вулиць на честь Леніна. Там, де такі резолюції проходять, жупанські уряди громадську раду розвизують і настановляють громадського комісара. Недавно розвизано громадську раду в селі Літні, В. Бичків і т. д. Так шанує буржуазний уряд громадську автономію.

БОРІТЬБА З ФАШІСТАМИ НА ПІДКАРПАТСЬКІЙ УКРАЇНІ.

Дня 21. травня прийшов до криваної боротьби між чеськими фашистами і українськими комуністами в Ужгороді, головному місті Підкарпатської України. Причиною бійки були провокація з боку фашистів. Поліція, щоби розігнати великі маси нрободу — вжила паль-

ної зброї. Було поверх 200 раних, деякі тяжко, на уратовання яких нема надії. Взагалі, в чехословацькій республіці в останньому часі починають вооружитися фашисти, які мріють про свого диктатора в Празі. Переворот Пелусського в сусідній державі — додав їм охоти. Саме з'організувалась в Чехословацькій ліга поборювання фашистів, зложена переважно з міщанського елементу.

НАЙШЛИ ПЕРЕДІСТОРІЧНІ ПАМ'ЯТКИ.

В селі Долішній Апаті, Мармороської жупи, виворали селяне кілька бронзових нарамніків. Коли нічато дальші розкопки, то знайдено не лише більше таких нарамніків, але також останки урн і других передісторичних пам'яток. Знайдені предмети старається дістати для себе музей в Мукачеві.

Робітнику! Як Ти не подбаєш про свою газету, то пан певно не подбає!

V. ВОРУСЬКИЙ.

ЗАПІЛЛЯ.

(Продовження).

м. Перемишль.

"Дорогі товариші! Чекаємо від вас з нетерплячкою інформації про хід справ у Львові, а також про події на фронті. Що з комітетом. Ми налагодили звязок з 38. полком. Є надія, що будемо вести працю систематично. Тов. Джміль, який передасть лист, є член партії, родом з Холмищини. Він допоміг нам в справі звязку з полком. Решту довідається в нього само-го."

З компривітом. Ходек, Галій".

— Тепер, товаришу, давайте свою руку. Знайтеся.

— Нас зараз, так скрізь переслідують, що... Ви як попали сюди?

— Наша компанія їде на фронт, і зараз потяг стоїть на станції.

— Ви самі?

— Ні; нас шестеро, тільки ти на станції.

Дмитро розповів, як за ними стежив сек; і як вони його обдурили.

— Там десь тов. Джміль водить його за носа.

Товариші цікавились станом армії, про що Дмитро їх поінформовав.

— Значить, ще одного такого натиску з боку більшовиків і Польщі крах, — зрадів молодий чоловік, що звав себе Кардашем.

— Чи спроможуть, — невпевно спитала Поліна Таран.

— Ви, значить прямим звязком на Червону Україну?

— Ми спочатку спробуємо перетягнути на бік більшовиків компанію, а тоді...

— Щасливої дороги!

— Ми вам заздрили. Ви маєте можливість добратись до фронту. А ми не маємо змоги втікти туди. Сидимо, наче у в'язниці.

— Вам може скоро треба йти?

— Так, я буду рушати. бо

час відпуску виходить!

— Де стоїть ваш потяг? — На пасажирській.

— Довго задержитеся у Львові?

— До третьої.

— Добре, ми будемо у вас в другій годині, там поговоримо!

— Гарзд, до побачення! Дмитро вийшов.

— Може провокатор? Синюк взяв умовного значка й всі почали роздівчатись.

— Наш, — вирішили згодом. — Та й писання Ходекова!

Сек перебіг кілька раз по базарі.

— От холера ясна, цей раз втік.

Погрозив у повітря п'ястком і пішов поволі на станцію.

— Хитра сука, — роздумував дорогою.

А Василько, вискочивши з натовпу й хутко вернувся на станцію.

— Не що, віддав? — запитав він Івана.

— Віддав!

— От обдурили соловейка, га?

Сек підійшов до свого потя-

гу.

— Ум-м-м, — аж остовпів, побачивши Василька.

— І коли він прилетів?

Василько спокійно дивився на нього й свистав.

Згодом прийшов Дмитро.

— Знайшов?

— Знайшов. В другій будуть тут.

— Доручень ніяких не дали?

— Ні, принесуть з собою. До вагону влазив сек.

На стаціонному будинкові 5 минут до другої години.

— Пішли, — звернувся Василько до Дмитра. — Ти йди по той бік, а я по цей. При виході зійдемося.

— Гарзд, — вжак в дверях сказав Дмитро і скочив з вагону.

Це-ж саме зробив Василько. Сіка там не було. Його закликав поручник для інформації.

Коли він повернув, то не знайшов ні Василька, ні Дмитра.

— Як кризь землю провалив-ся, — під ніс пробормотів Ісключив назад з вагону.

— Де їх шукати? — Він хутко вийшов у стацію, перейшов-ся по залі кілька раз, але тих,

кого шукав, не було.

— А сек крив, — треба подати у місто, — вирішив і вже хотів було вийти на площу, аде в дверях зупинився. На сходлах перед стацією стояли Василько з Дмитром.

— Ось вони де, наче на побачення прийшли до паночок. Взад і вперед снували пасажирів. Сек примостився на вікні в середині стації й стежив.

Дмитро пильно переглядав всіх перехожих На стації пробила друга година.

— Ось вони, — вказав очима Дмитро на двох чоловіків й одну жінку, що спішили на стацію.

— Ходім, — взяв під руку Василька, й оглянувся навкруги.

Синюк також помітив Дмитра й скерував свою компанію вліво.

Василько з Дмитром помітили це й пішли за ними. Коли дійшли в глухе місце, ті, що йшли спереду, задержались, а товариші прискоривши крока, порівнялись з ними.

— Знайома, тов. Джміль, — зарекомендував Василько Дмитра.

— Синюк.

— Кардаш.

— Таран.

— Розмовляти нам, товариші, довго недоцільно.

Тов. Синюк виняв з-за пазухи маленький паперовий пакунок й передав Василькові.

— Це на Червону Україну, там є дуже важливі документи й чим скорше передасте їх, тим буде краще для революції.

Василько окинув оком звій і поклав кудись за пазуху.

— Постараємось!

— Це й усе, — продовжував Синюк.

— А тепер побажаємо вам як-найскорше і як-найкраще перебраться на Радянську Україну, і кипить там так, щоб бризки від вашого кипіння летіли й до нас!

— Дякуємо, — разом відповіли обидва.

— А вам бажаємо, уперто й щасливо працювати тут в неводі на ділянці комунізму. Ми незабаром прийдемо до вас!

— Чекаємо.

Потисли мішко один одному руки й розійшлися.

Сек бачив, як Василько з Дмитром пішли назустріч тром молодим людям. Він також ба-

чив, як всі вони пішли разом на стацію. Вибіг зі стації і по-за вагонами побіг в тому-ж напрямкові.

Проти другої місії, де зупинилися ті, він вліз під вагон, сховався за колесо й спокійно дивився.

— А-а-а. Папери. От, пса креву, коли я вас спіймав. Йому більш нічого не треба було.

— Де-б краще заарештувати: у Львов